

VIVIAN MAIER: ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ!

Η Vivian Dorothea Maier (1 Φεβρουαρίου 1926 – 21 Απριλίου 2009) ήταν μια εκκεντρική φωτογράφος δρόμου: απαθανάτισε κυρίως τους ανθρώπους και την αρχιτεκτονική πόλεων όπως η Νέα Υόρκη, το Σικάγο και το Λος Άντζελες. Επιπρόσθετα, ταξίδεψε σε διάφορα ακόμα μέρη του πλανήτη βγάζοντας φωτογραφίες.

Με περισσότερες από 140 φωτογραφίες, καθώς και ηχητικά και κινηματογραφικά αποσπάσματα, η έκθεση «Vivian Maier: Anthology» παρουσιάζεται μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου στην MK Gallery στο Milton Keynes.

Σύμφωνα με την γκαλερί, η έκθεση αποσκοπεί στο να αναδείξει τη μοναδική ικανότητα της Βίβιαν Μάιερ να αποτυπώνει την καθημερινή ζωή και να την εμπλουτίζει με «ευστροφία, χιούμορ και μια βαθιά αίσθηση ανθρωπιάς».

Η πρώτη βρετανική έκθεση των έργων της εμβληματικής φωτογράφου καταφέρνει επιτυχώς να τιμήσει επάξια τη δουλειά της, η οποία τείνει να επισκιάζεται -αδίκως- από το σαγηνευτικό παραμύθι της αυτοδίδακτης φωτογραφικής ιδιοφυΐας, του outsider, της εκκεντρικής ερημίτισσας που κράτησε το ταλέντο της μυστικό σχεδόν όλη της τη ζωή.

Ο θησαυρός της Μάιερ ανακαλύπτεται

Η Βίβιαν Μάιερ εργάστηκε ως επαγγελματίας νταντά για περίπου 40 χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων τράβηξε κρυφά περισσότερες από 150.000 φωτογραφίες. Επί δεκαετίες, η μοναχική νταντά περιδιάβαζε τους δρόμους της Νέας Υόρκης και του Σικάγο με μια κάμερα στα χέρια, αποτείνοντας φόρο τιμής στην ομορφιά της άσχημης καθημερινότητας.

Για πολλά χρόνια η Μάιερ συντήρησε λίγες εκτυπωμένες εικόνες, πολλά αρνητικά φωτογραφιών και άλλα τόσα αναξιοποίητα φιλμ αποθηκευμένα σε βαλίτσες, κουτιά και μπαούλα. Το 2007, δύο χρόνια πριν το θάνατό της, αναγκάστηκε για οικονομικούς λόγους να «βγάλει στο σφυρί» τα υπάρχοντα της, με τον νεαρό Τζον Μαλούφ να ανακαλύπτει τον θησαυρό της φωτογραφικής δουλειάς της. Η εν λόγω δημοπρασία αποτέλεσε στιγμή-ορόσημο για την καριέρα της αφανούς νταντάς από το Σικάγο, μετατρέποντάς την σε φωτογραφικό θρύλο παγκοσμίου βεληνεκούς και εξασφαλίζοντας της μια περίοπτη θέση στο πάνθεον της όγδοης τέχνης.

«Ήξερα ότι είχε ταλέντο, αλλά αυτό που έκανε ήταν πραγματικά εκπληκτικό», δήλωσε το 2014 στον Guardian η Λίντα Μάθιους, η οποία είχε προσλάβει τη Μάιερ για να προσέχει τα τρία παιδιά της σε ένα προάστιο του Σικάγο τη δεκαετία του 1980. «Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι θα άφηνε τόσα πολλά πίσω της».

Καταγράφοντας την αστική ταυτότητα της Αμερικής στα μέσα του 20ου αιώνα

Η καλλιτεχνική δεινότητα της Μάιερ σε συνδυασμό με την σταθερή θεματική του φωτογραφικού της έργου την κατέστησαν ευρέως γνωστή ως μια εξαιρετικά καταρτισμένη φωτογράφο δρόμου. Η δημιουργική ματιά της αντλούσε έμπνευση

από κάθε γωνιά της πόλης, άψυχη η έμψυχη, από τις ασύμμετρες στοίβες των πρωινών εφημερίδων και τα άδεια εστιατόρια, μέχρι τις φινετσάτες κυρίες της καλής κοινωνίας και τα ρακένδυτα «παιδιά της πιάτσας».

Ξεχώρισε για το μοναδικό της χάρισμα να μετατρέπει φαινομενικά απλές σκηνές του δρόμου σε εικόνες τόσο πλούσιες και όμορφα συνθετημένες που φάνταζαν σαν περίτεχνα έργα ζωγραφικής. «Εστιάζει πραγματικά στην υφή και το χρώμα με ένα μοναδικό τρόπο», επισημαίνει η Claartje van Dijk, επικεφαλής εκθέσεων του μουσείου φωτογραφίας Foam στο Άμστερνταμ. «Δεν την αφορά μόνο το τι συμβαίνει στο δρόμο, αλλά και το κάδρο και η σύνθεση, το μοτίβο του φορέματος μιας γυναίκας, ο τρόπος που στέκεται κάποιος, οι οριζόντιες και κάθετες γραμμές - τα πάντα».

«Αυτό που είναι συναρπαστικό είναι ότι η οπτική της γλώσσα δεν άλλαξε ποτέ», λέει η Μορίν, η οποία εργάζεται με το αρχείο της Μάιερ για περισσότερα από δέκα χρόνια, συνεργαζόμενη με διεθνή ιδρύματα για να φέρει το έργο της σε ένα ευρύτερο κοινό. «Οι φωτογραφίες της δεκαετίας του 1990 δεν είναι καλύτερες από εκείνες που τραβήχτηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1940. Καθιέρωσε τον φωτογραφικό της χαρακτήρα στην αρχή και με το ίδιο στυλ πορεύτηκε ως το τέλος».

Η μυστικοπαθής νταντά με το κρυφό ταλέντο

Η αινιγματική νταντά είχε μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με την προσωπική της ταυτότητα, την οποία φαινόταν να αντιλαμβάνεται ως ρευστή και διαρκώς μεταβαλλόμενη. Όταν της απεύθυναν προσωπικές ερωτήσεις συχνά έδινε διαφορετικές εκδοχές της ιστορίας της, ενώ συνήθιζε να αλλάζει την ορθογραφία του ονόματός της. Ενθάρρυνε την ανεξαρτησία του πνεύματος και της αυτοδιάθεσης, ζώντας τη ζωή της υπό τους δικούς της όρους. Δεν προσπαθούσε να είναι χαριτωμένη και αρεστή, ενδυόταν «αστεία και παλιομοδίτικα» ρούχα αδιαφορώντας για την κοινωνική αποδοχή, δεν παντρεύτηκε ποτέ και οι φίλιες της ήταν λίγες.

Φύσει συνεσταλμένη και μυστικοπαθής, η μοναχική φωτογράφος συχνά κρυβόταν στα δωμάτια που της παρείχαν οι εκάστοτε εργοδότες της μέσα στα σπίτια τους. Αρμάτωνε τις πόρτες της με στιβαρές κλειδαριές και γέμιζε τον χώρο της με πύργους εφημερίδων που δεν πετούσε ποτέ και βαλίτσες γεμάτες ρολά φιλμ τα οποία δεν έμπαινε στον κόπο να αναπτύξει.

«Κυνηγώντας» το παράδοξο

Η πολυσυζητημένη επιλογή της Μάιερ να μην εμφανίσει ποτέ την πλειοψηφία των φωτογραφιών της προσδίδει έναν ιδιαίτερο, προσωποπαγή ρομαντισμό στην προσέγγιση της στην τέχνη της. Φαίνεται πως για την ίδια η φωτογραφία ολοκληρωνόταν τη στιγμή της λήψης της, με την επιβεβαίωση ενός αισθητικά ικανοποιητικού αποτελέσματος να την αφήνει παγερά αδιάφορη. Για τη Μάιερ οι αστικές της περιπλανήσεις δεν ήταν παρά ένα «σαφάρι φωτογράφισης», ένα κυνήγι στιγμών, μια ευκαιρία να αφομοιώσει την αλήθεια της πόλης.

Ίσως αυτή η αντίληψη της φωτογραφίας ως κάτι καθαρά παροντικό και προσωπικό, η αναπόσπαστη προσήλωσή της στο εδώ και το τώρα, να ήταν που επέτρεψε στη Μάιερ να απαθανάτισει με τόση ειλικρίνεια τον αστικό ρεαλισμό της εποχής της. Οι εικόνες της δεν λογοδοτούσαν σε κανέναν πέραν απ' την αυτοέκφρασή της και συνεπώς δεν όφειλαν να συμβιβαστούν με τους αισθητικούς κανόνες της απολυμαντικής εμπορικότητας.

Αν μη τι άλλο, η αμεσότητα και η ευθύτητα των φωτογραφιών της καθιστούν ξεκάθαρο πως η Μάιερ δεν θέλησε ποτέ να ωραιοποιήσει και να εξομαλύνει την ωμή πραγματικότητα των δρόμων που σεργιάνιζε. Ήταν πάντοτε σε εγρήγορση για τις κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις του έθνους και κατέγραφε αστικές σκηνές με μια μοναδικά ανθρωποκεντρική ματιά, αφήνοντας πίσω ένα φωτογραφικό αρχείο που τεκμηριώνει πολλές σημαντικές πτυχές της αμερικανικής ζωής στα μέσα του 20ου αιώνα.

Προσδοκώντας να απαθανάτισει πρόσωπα και σκηνές που να ενσαρκώνουν την παρακμή του αμερικανικού ονείρου, η Μάιερ περιηγούταν στις φτωχές γειτονιές, τις υποβαθμισμένες, στα καμένα οικόπεδα, στα γκρίζα γκέτο της Νέας Υόρκης και στις εγκαταλελειμμένες μάντρες του Σικάγο. Φλερτάροντας με το ανοίκειο και το παράξενο, το ενδιαφέρον της αινιγματικής νταντάς ήταν πάντοτε στραμμένο στους περιθωριακούς, τους απροσάρμοστους και κοινωνικά εξοστρακισμένους.

Γνωρίζοντας τη Βίβιαν Μάιερ μέσα απ' τις εικόνες της

Ίσως, όντας η ίδια μια προσωπικότητα μοναχική και κοινωνικά απομονωμένη, να έβρισκε κομμάτια του εαυτού της στους παράδοξους πρωταγωνιστές των φωτογραφιών της. «Ήταν μια "αόρατη" γυναίκα», λέει η Anne Morin, επιμελήτρια της πρώτης βρετανικής έκθεσης του έργου της Maier, στην MK Gallery στο Milton

Κεγνες. «Δεν είχε ποτέ τη δική της ζωή, ζούσε στο σπίτι των εργοδοτών της, δουλεύοντας γι' αυτούς. Το μόνο έδαφος όπου μπορούσε να είναι ελεύθερη με τη δική της ταυτότητα ήταν η φωτογραφία. Αυτός ήταν ο τρόπος της να υπάρχει». Δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως οι καθρέφτες συνιστούν ένα σταθερό μοτίβο στις εικόνες της Μάιερ, ενώ είναι εμφανές πως απολάμβανε να στρέφει το φακό προς την ίδια, δημιουργώντας μια ιδιαίτερα εμπνευσμένη συλλογή από αυτοπροσωπογραφίες αντανάκλασεων και σκιών.

Η διαφάνεια που χαρακτήριζε τη Μάιερ αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα κομμάτια της υπόστασής της ως φωτογράφος, καθώς της έδινε την ευκαιρία να αποτυπώνει τις καθημερινές ανθρώπινες εκφράσεις και αλληλεπιδράσεις με τόση ελευθερία και αυθεντικότητα. Ενδεδυμένη με τον «άορατο μανδύα» της ελισσόταν με χαρακτηριστική διακριτικότητα στα στενά των μεγαλουπόλεων, καταφέροντας να απαθανάτισει της ζωή στο δρόμο χωρίς να την παραβιάσει, χωρίς να διακόψει τους ρυθμούς της η να μιάνει τον αυθορμητισμό των πρωταγωνιστών της. Η μοναχική ιχνηλάτης των μεγαλουπόλεων εξερευνούσε τον εαυτό της μέσα από τα πρόσωπα που φωτογράφιζε -αναζητούσε και ανακάλυπτε νέους κόσμους αλλά στο τέλος αποτύπωνε πάντοτε αυτό που βρισκόταν μέσα της

